

УДК 378.14

Марціхів Х. Р.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЖУРНАЛІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

У статті представлені особливості операційного компонента професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук у галузі журналістики в університетах США. Проаналізовано різні форми організації індивідуальної та групової діяльності студентів-журналістів. Розглянуто традиційні та інноваційні методи навчання журналістів. Досліджені сучасні методи навчання: метод «польового дослідження», метод проєктів, метод кейсів. Охарактеризовано форми навчання журналістів: стаціонарну, дистанційну та змішану. Проаналізовано прийоми та підходи навчання, на яких базується професійна підготовка журналістів. Розглянуто умови проходження переддипломної практики; особливості проведення дослідницько-пошукових завдань; можливості навчатися закордоном згідно зі стипендіальними програмами університетів США. Окрім цього описуються методичні стратегії для покращення навчання студентів та їхньої мотивації.

Ключові слова: США, університет, професійна підготовка, бакалавр, журналістика, програма підготовки, метод навчання, форма організації навчання, операційний компонент навчання.

Підвищення якості навчання журналістів в університетах США здійснюється за допомогою перегляду традиційних (пасивних) форм та методів навчання, покращення умов навчання, шляхом його індивідуалізації та широкого застосування інноваційних форм. Інформаційно-комунікаційна революція внесла зміни у методи та форми навчання майбутніх журналістів, висунула нові вимоги стосовно журналістських кадрів та якості їхньої продукції. Тому необхідність забезпечення високої професійної якості підготовки журналістів й розвитку у студентів навичок творчої діяльності викликає зацікавлення у дидактиці системи вищої освіти США.

Операційний компонент навчання журналістів у США є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, а саме: вивченню та класифікації методів навчання присвятили свої роботи (Б. Девіс, М. Велан, І. Лернер, М. Скаткіна, О. Новікова).

Питання формування професійних компетенцій, форм організації навчальної діяльності, використання інноваційних технологій проаналізовані у працях таких вітчизняних науковців: О. Арсенєвої, С. Коновальчука, В. Різуна, С. Смелкової, І. Тагунової, І. Чемерис тощо. Методи та форми навчання журналістів в університетах США вивчали Д. Галін, Б. Зелізер, Дж. Найт, К. Стерлінг, Дж. Вебер та інші.

Мета статті полягає у здійсненні дослідження операційного компонента професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук у галузі журналістики в університетах США. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: проаналізувати навчальні програми університетів США для вивчення форм і методів навчання, які є основою операційного компонента; визначити та описати традиційні й інноваційні методи навчання журналістів, які застосовують у закладах США; охарактеризувати форми організації навчального процесу студентів-журналістів.

Сьогодні у кожній галузі і особливо у журналістиці важливим показником успішності та конкурентоспроможності є майстерність створення діалогічного спілкування як основа взаєморозуміння між людьми та як знаряддя професіоналізму.

Нові тенденції у житті суспільства США стосуються навчального процесу майбутніх журналістів і зокрема його операційного компоненту.

Операційний компонент є відображенням процесуальної сторони навчання і реалізовується під час операцій, які студенти виконують у процесі розв'язання різноманітних навчально-пізнавальних завдань. Основними складовими цього компоненту є методи, форми та засоби організації навчання [2, с. 39-43]. Оцінити рівень його сформованості у студентів-журналістів можливо за допомогою аналізу телевізійних та медійних продуктів, створених ними, виконання завдань, які трапляються у професійних ситуаціях та оцінки результатів їхньої роботи відповідно до критеріїв та стандартів.

Дослідження системи професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук у галузі журналістики в університетах США показує, що основними формами навчання у вищих навчальних закладах, які пропонують цю спеціальність є стаціонарна, дистанційна та змішана (англ. – *blended learning or hybrid learning*), що поєднує стаціонарну форму навчання з онлайн вивченням обраних дисциплін. Змішана форма навчання фахівців-журналістів представлена у Коледжі комунікації Дідеріча при Університеті Маркетта у штаті Вісконсин, у Коледжі Мистецтва та Науки, на кафедрі Комунікаційних досліджень при Університеті Нью Мехіко тощо. Зауважимо, що змішані підходи є одними з найпопулярніших технологій навчання студентів-журналістів при вивченні курсу «Блогерство» у Школі журналістики та ЗМІ при Університеті Вісконсин-Медісон, що дозволяє скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного навчання та перевагами традиційного класу: студенти пишуть блоги на різноманітні теми в онлайн режимі і сприймають безпосередньо критику інтернет-матеріалів, а також вони можуть багато розповісти про себе і використовувати свої блоги для подальшої інтерактивної взаємодії під час аудиторного заняття [14, с. 227-229].

Більшість освітніх програм з журналістики у США сформовані на основі денної форми навчання. Дистанційне або онлайн-навчання – форма навчання, яка дозволяє студентам вивчати більшість дисциплін або весь курс за межами навчального закладу. Під час цього типу навчання студенти спілкуються з викладачами та іншими студентами за допомогою електронної пошти, форумів, відеоконференцій, дошок оголошень, обміну миттєвими повідомленнями та іншими способами інтернет-зв'язку.

Освітня програма дистанційного навчання з курсу «Засоби зв'язку» представлена в університеті Фул Сейл, штат Флорида (англ. – Full Sail University). Згідно з цією програмою студенти вивчають вступ до цифрових медіа, основи комунікації, теорію естетики тощо [9]. Університет Ешворд (англ. – Ashford University) пропонує он-лайн курс «Теорія комунікації», в основі якої є вивчення: громадських відносин, аспектів риторики та аргументації [6]. Студенти, які хочуть навчатися дистанційно, можуть користуватися ресурсами Американського віртуального університету (англ. – American Virtual University), а також Віртуальними комп'ютерними лабораторіями (англ. – Virtual Computing Lab).

Слід зазначити, що педагогіка США характеризується відсутністю єдиної педагогічної термінології, саме тому науковці по-різному трактують поняття «метод навчання» та «форма організації навчання», що пояснюється відсутністю єдиної теорії навчання та загальнодидактичної концепції. В американській педагогіці не існує категорії «форма організації навчання». Для позначення форми організації навчання в американській дидактиці вживають такі терміни, як «способи навчання» (techniques), «навчання» (instruction), «вивчення» (study) та інші [3, с. 1-15].

Одна з відомих класифікацій методів навчання запропонована Ю. Бабанським. Дослідник виокремлює три великі групи методів навчання, кожна з яких включає свою класифікацію: методи стимулювання і мотивації навчання (пізнавальні ігри, дискусії, методи емоційного стимулювання, методи формування обов'язку і відповідальності у навчанні, методи навчального заохочення, осуду), методи організації і здійснення навчальних дій та операцій (наочні, словесні, аудіовізуальні та практичні) та методи контролю і самоконтролю [1, с. 41-43]. Беручи за основу цю класифікацію, проаналізуємо методи пізнавальної діяльності журналістів у закладах вищої освіти США.

Дослідивши систему професійної підготовки фахівців у галузі журналістики у США, можна стверджувати, що викладачі застосовують як пасивні (традиційні), так і активні (інноваційні) методи навчання.

Здійснивши аналіз освітніх програм з журналістики у коледжі Емерсон кафедра Комунікаційних досліджень, Муді коледж комунікацій при Техаському університеті в Остіні, Медільської школи журналістики при Північно-Західному університеті, Інституту журналістики Артура Картера у Нью-Йорку, Школи журналістики при Університеті Міссурі тощо, зазначимо, що для професійної підготовки журналістів у США використовують такі методи організації та здійснення пізнавальної діяльності: словесні методи; наочні, проблемно-пошукові.

Варто зауважити, що хоча у США з розвинутою економікою окреслилася тенденція до переходу від групових форм (лекцій та практичних занять) організації навчання до індивідуальних (консультацій, тренінгів), лекція залишається ключовою формою навчання будь-якого курсу. У зв'язку з тим, що лекція відповідає нижчому рівню пізнавальної активності, цей метод піддається серйозній модернізації і практично не використовується у чистому вигляді у навчальних закладах США [7, с. 148-167]. Нині найбільш популярними видами лекцій у навчальному процесі журналістів в Інституті Артура Картера [5] є лекція-презентація та лекція-обговорення. У ході лекції-презентації викладач знайомить аудиторію з фактами, теоріями, ідеями, використовуючи різні аудіовізуальні засоби: проектор, слайди, комп'ютерне програмне забезпечення. Лекція-презентація може мати інтерактивний характер, що передбачає участь у лекції самих студентів, які коментують інформацію, висловлюють свої думки з приводу прослуханого і переглянутого матеріалу, відповідають на питання за темою лекції. Лекція-обговорення передбачає двосторонній зв'язок між учасниками процесу навчання, де всі студенти-журналісти залучені до активної взаємодії один з одним і з викладачем у ході дискусії на тему, що вивчається. Такі методики, як мозковий штурм, аналіз, обговорення та вирішення проблеми сприяють розвитку групової активності студентів, навичок лідерства, вміння відстоювати свою точку зору, брати участь у груповій роботі [15, с. 140-145].

Поряд з лекційною формою навчання, провідну роль у навчанні журналістів займає семінар. Необхідно зауважити, що останніми роками значно змінилася роль традиційної форми навчання – семінару. Широкого поширення набули дослідницькі семінари, які передбачають індивідуальну роботу студентів на заняттях, а саме: постановка та визначення цілей дослідження; засвоєння навчального матеріалу поетапно (перехід від простого до складного); самоконтроль студентів. Також нововведенням у вищій школі США є проведення міждисциплінарних семінарів, на яких розглядаються проблеми, що передбачають інтеграцію інших наук [4, с. 16-22]. Північно-західна школа комунікацій упродовж першого року навчання пропонує студентами відвідати широкий спектр семінарів на такі теми: «Правдивість і Медіа» (англ. – Truth and Media), «Як Медіа обрамлює суспільство» (англ. – How Media frames society), «Візуальна культура» (англ. – Visual Culture), «Медіа, як бізнес» (англ. – Media as Business) та інші [13].

Консультація є не менш важливою формою організації навчального процесу для журналістів. Зазвичай викладачі призначають відповідний час для обговорення зі студентами питань, які виникають під час вивчення дисциплін, для надання зауважень та відгуків стосовно роботи.

Наочні методи поділяються на дві групи: ілюстрацій і демонстрацій. Метод ілюстрацій передбачає показ студентами-журналістами плакатів, постерів, карт, схем тощо. Використання методу демонстрацій надає студентам можливість продемонструвати свої навички у роботі з новими технологіями, технічними установками. Проаналізувавши освітні програми, згідно з якими здійснюють професійну підготовку журналістів, відзначимо, що наочні засоби використовуються викладачами під час навчання дисциплін: стратегічна комунікація, цифрова та фотожурналістика тощо [8].

Дослідивши освітні програми з журналістики у коледжі Емерсон, Інституті журналістики Артура Картера, Університеті Вісконсин-Медісон, Університет штату Арізона, Муді коледж комунікацій при Техаському університеті в Остіні, Університету Південної Каліфорнії, Південно-західної школи комунікації, Коледжу з журналістики Філіпа Мерілла при університеті Меріленд, Бостонського університету, Школи журналістики при Університеті Міссурі тощо, виділимо такі активні методи навчання: метод проекту (англ. – capstone project), метод «польового навчання» (англ. – field research), метод кейсів (англ. – case study), практичні курси навчання (англ. – experiential learning) та навчання з елементами громадського служіння (англ. – service learning) тощо.

Метод проекту (англ. – capstone project) передбачає виконання студентами-журналістами дипломної роботи. Цей метод застосовується у ЗВО США, які здійснюють підготовку журналістів. Викладачі виступають як консультанти (англ. – capstone advisor) і надають допомогу студентам у виконанні роботи. Наприклад, у Національному університеті (англ. – National University) на кафедрі Професійних досліджень (англ. – Professional Studies) студенти-журналісти працюють над дипломним проектом, в основі якого є: написання новин; збирання матеріалу для проведення репортажу, відеозапису програм, які висвітлюють громадські проблеми; проведення інтерв'ю; зустріч з видавцями, авторами програми тощо [12].

Методи, які вимагають від студентів умінь самостійного вирішення проблем відповідно до ситуації належать до методів кейсу (англ. – case study), який використовується у ЗВО США: в Університеті штату Пенсильванія при вивченні дисципліни «Медіа етики», у коледжі Емерсон, Університеті Вісконсин – Медісон, Національному Університеті, Університеті Південна Флорида тощо. Професійна діяльність журналіста пов'язана із пошуком інформації, саме тому йому досить часто доводиться проводити самостійні журналістські розслідування та експерименти. Студенти-журналісти навчаються не лише приймати самостійно рішення у складних ситуаціях, але й набувають навичок за допомогою прикладів із професійної діяльності. Саме ці методи спрямовані на розвиток творчого мислення журналіста та пізнавальної діяльності, навчають майбутніх фахівців усвідомлювати та вирішувати проблеми [10, с. 10-12].

Інноваційним методом у навчанні журналістів в університетах США є метод «польового навчання» (англ. – field research), який застосовується під час проходження практики (англ. – capstone experience): студенти об'єднуються у групи від 3 до 10 осіб і виконують завдання упродовж академічного року. Результати проекту студенти оформляють письмово, беручи до уваги практичні рекомендації. Практика є основним критерієм оцінки практичних навичок студентів за спеціалізацією, а також ефективності освітньої програми. Отже, практика – це кінцевий курс, який синтезує знання, цінності та навички студента-журналіста [16, с. 219-22].

Зауважимо, що наукову діяльність студенти-журналісти в університетах США мають можливість реалізувати через різноманітні стипендіальні програми. Наприклад, школа Журналістики та Комунікації цілий спектр стипендіальних програм, а саме: стипендіальний фонд Бербі – Волша (англ. – Berbee Walsh Journalism Scholarship Fund), Крістіни Томсон Матіас (англ. – Christina Thompson Matthias Journalism Scholarship Fund), Герберта Розофа (англ. – Herbert H. Rozoff Scholarship Fund in Journalism and Communication), Кен Перді (англ. – Ken W. Purdy Journalism Scholarship Fund) тощо [17].

Беручи до уваги досвід Канади, можемо стверджувати, що професійна підготовка журналістів в університетах США передбачає активну участь у роботі з громадою. Ця мета реалізується за допомогою використання інноваційних методів: служіння громадськості (англ. – service learning) та практичні курси навчання (англ. – experiential learning). Метод служіння громадськості зазвичай реалізується під час роботи студентів-журналістів у громадських спільнотах (англ. – PR agencies) [11, с. 1-5].

Підсумовуючи, слід зазначити, що останні три десятиліття у вищій школі США йде багато експериментів, пов'язаних зі зміною форм і методів навчання журналістів. Спрямованість цих експериментів в основному зводиться до спроби змінити традиційну модель: професор, що говорить, – студент, що слухає. Акцент зміщується з традиційних пасивних форм навчання журналістів (лекція, семінар) на більш активні види самостійної індивідуальної роботи. Поява комп'ютерів, доступ до численних джерел призвели до того, що використання традиційної лекції як домінуючої форми навчання перестало влаштовувати як студентів, так і викладачів. У зв'язку з цим, серйозно змінився характер і спрямованість аудиторних занять. Тому головним завданням викладача є визначення напряму студента для самостійної роботи.

Перспективною подальших досліджень вважаємо більш детальне вивчення інноваційних методів навчання журналістів в університетах США.

Використана література:

1. Бабанський Ю. К. Оптимізація процесу навчання / Ю. К. Бабанський. – Москва : Педагогіка, 1977. – 257 с.
2. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій : навч. посіб. / В. П. Максименко. – Хмельницький : ХмЦНП, 2013. – 222 с.
3. Тагунова І. А. Критический анализ форм організації і методів активного навчання в університетах США : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук / И. А. Тагунова. – Киев, 1986. – 27с.; Теоретические основы содержания общего среднего образования / Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. – Москва, 1983. – 370 с.
4. Якимова Л. А. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі / уклад. Л. А. Якимова. – Київ : Персонал, 2010. – 32 с.
5. Arthur L. Carter Journalism Institute. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journalism.nyu.edu/undergraduate/concentrations/journalism/curriculum>
6. Ashford University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ashford.edu/online-degrees/communications/bachelor-of-arts-communication-studies>
7. Davis B. G. Tools for teaching / Davis B.G. – 2nd edition. – San Francisco, 2009. – 611p.
8. Emerson College of Communication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://support.emerson.edu/hc/en-us/articles/208696596-Journalism-CreativityKit-FAQ>.
9. Full Sail University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bachelorsportal.com/studies/133794/mediacommunications.html>
10. Kelley B. Teaching Journalism / B. Kelley. – Santa Clara University. – 2007. – № 26 (2). – P. 31
11. Moody M. Teaching journalism& Mass Communication: Using service-based, collaborative teaching in journalism courses / C. Burleson, M. Moody. – Small Programs Interest Group of AEJMC. – 2013. – P. 1 – 17
12. National University, Journalism, Film, Entertainment Arts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nu.edu/OurPrograms/School-of-Professional-Studies/Journalism-Film-and-Entertainment-Arts.html>
13. Northwestern School of Communication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://communication.northwestern.edu/programs/major_communication_studies/courses.php
14. Oravec J. A. Blending by blogging: weblogs in blending learning initiatives / A. J. Oravec. – University of Wisconsin. – 2000. – № 28(2). – P. 226 –233
15. Parker W. Educating the Democratic Mind / W. Parker. – Albany: State University of New York Press, 1996. – 381 p.
16. Tanner A. Broadcast Journalism education and the Capstone Experience / A. Tanner, K. R. Forde. – Columbia : University of South Carolina. – 2012. – P. 219–233.
17. University of Wisconsin Madison, School of Journalism and Mass Communication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journalism.wisc.edu/careers/internship-credit/>.

References:

1. Babanskyi Yu. K. Optymyzatsiya protsessa obucheniya / Yu. K. Babanskyi. – Moscow : Pedahohyka, 1977. – 257 s.
2. Maksymenko V. P. Dydaktyka: kurs lektzii: Navch. posib. / V. P. Maksymenko. – Khmelnytskyi : KhmTsNP, 2013. – 222 s.
3. Tahunova Y. A. Krytycheskyi analiz form orhanyzatsyy u metodov Aktyvnoho obucheniya v unyversytetakh SShA: Avtoref. dys. kand. ped. nauk. – Kyeв, 1986. – 27s. Teoretycheskye osnovy sodержaniya obshcheho sredneho obrazovaniya. Pod red. V. V. Kraevskoho, Y.Ia. Lernerа. – Moscow, 1983. – 370 s.
4. Yakymova L. A. Aktyvizatsiia navchalnoho protsesu u suchasniy vyshchii shkoli / Uklad. L. A. Yakymova. – Kyiv : DP «Vyd. dim «Personal», 2010. – 32s.
5. Arthur L. Carter Journalism Institute [Eelectronic resource]. – URL: <https://journalism.nyu.edu/undergraduate/concentrations/journalism/curriculum>.
6. Ashford University [Eelectronic resource]. – URL: <https://www.ashford.edu/online-degrees/communications/bachelor-of-arts-communication-studies>.
7. Davis B. G. Tools for teaching / Davis B.G. – 2nd edition. – San Francisco, 2009. – 611 p.
8. Emerson College of Communication [Eelectronic resource]. – URL: <https://support.emerson.edu/hc/en-us/articles/208696596-Journalism-CreativityKit-FAQ>.
9. Full Sail University [Eelectronic resource]. – URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/133794/mediacommunications.html>.
10. Kelley B. Teaching Journalism / B. Kelley. – Santa Clara University. 2007. – № 26(2). – P. 31.
11. Moody M. Teaching journalism& Mass Communication: Using service-based, collaborative teaching in journalism courses / C. Burleson, M. Moody. – Small Programs Interest Group of AEJMC. – 2013. – P. 1 – 17
12. National University, Journalism, Film, Entertainment Arts [Eelectronic resource]. – <https://www.nu.edu/OurPrograms/School-of-Professional-Studies/Journalism-Film-and-Entertainment-Arts.html>.
13. Northwestern School of Communication [Eelectronic resource]. – https://communication.northwestern.edu/programs/major_communication_studies/courses.php.
14. Oravec J. A. Blending by blogging: weblogs in blending learning initiatives/A. J. Oravec. – University of Wisconsin. – 2000. – № 28(2). – P. 226–233.
15. Parker W. Educating the Democratic Mind / W. Parker. – Albany: State University of New York Press, 1996. – 381 p.
16. Tanner A. Broadcast Journalism education and the Capstone Experience / A. Tanner, K. R. Forde. – Columbia: University of South Carolina. – 2012. – P. 219–233.
17. University of Wisconsin Madison, School of Journalism and Mass Communication [Eelectronic resource]. – URL: <https://journalism.wisc.edu/careers/internship-credit/>

Марцихив К. Р. Методы и формы организации учебного процесса журналистов в университетах США

В статье представлены особенности операционного компонента профессиональной подготовки бакалавров гуманитарных наук в области журналистики в университетах США. Проанализированы различные формы организации индивидуальной и групповой деятельности студентов-журналистов. Рассмотрены традиционные и инновационные методы обучения журналистов. Исследованы современные методы обучения: метод «полевого исследования», метод проектов, метод кейсов. Охарактеризованы формы обучения журналистов: стационарная, дистанционная и смешанная. Проанализированы приемы и подходы обучения, на которых базируется профессиональная подготовка журналистов. Рассмотрены условия прохождения преддипломной практики; особенности проведения опытно-поисковых задач; возможности учиться за границей согласно стипендиальных программ университетов США. Кроме этого, описываются методические стратегии для улучшения обучения студентов и их мотивации.

Ключевые слова: США, университет, профессиональная подготовка, бакалавр, журналистика, программа подготовки, метод обучения, форма организации обучения, операционный компонент обучения.

Martsikhiv Kh. R. Methods and forms of educational process of journalists in US universities

In this article the author dwells upon operational component of journalism studies in US universities. A brief overview of the concepts «model», «techniques» and «forms» in American didactics has been given. The role of professional journalism associations and organizations in educational process was described.

Analyzing media education in US universities the author reveals that it is based on applying traditional and innovative methods of studying. Peculiarities of conducting lectures and seminars were mentioned.

Special attention was drawn to the analysis of innovative methods: the method of «field research», the method of projects, and the method of case studies. The role of service and experiential learning in journalist professional training was described.

The forms of training journalists: stationary, remote and mixed are described in the article. The methods and approaches of training, on which the professional training of journalists are based, have been analyzed. Conditions for passing pre-diploma practice are considered; features of carrying out experimental-search problems; the opportunity to study abroad according to the scholarship programs of US universities. In addition, methodological strategies are described to improve student learning and their motivation.

Characterizing educational programs of journalist professional training in US the general educational and specific role of innovative media technologies has been identified. It was proved that general education role consists in the achievement of goals which the educational program sets itself, using traditional means of education: manuals, textbooks and reference books. It was stated that specific role of media technologies consists in creating broadcast or television products applying appropriate equipment.

Key words: USA, university, professional training, bachelor, journalism, training program, training technique, form of educational process organization, operational component of educational process.